

नागरी सहकारी बँकांना एकरकमी कर्ज परतफेड
योजना लागू करण्याबाबत

महाराष्ट्र शासन
शासन निर्णय क्रमांक-युआरबी-१८०७/प्र.क्र. ४५९/७-स,
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक - १०/३/२००८

- वाचा - १) शासन निर्णय, स.प.व व.विभाग, क्र.युआरबी-१८०७/प्र.क्र. ४५९/७-स, दिनांक २६/६/२००७
२) सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र
क्रमांक - नागरी बँका/डी-४/एकरकमी प.फे. योजना/२००८, दि. २९/२/२००८
३) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० चे कलम १५७
४) महाराष्ट्र सहकारी संस्था नियम, १९६१ चे नियम ४९

प्रस्तावना -

राज्यातील नागरी सहकारी बँकांनी करावयाच्या जादा तरतुदी विचारात घेऊन जुन्या अनुत्पादक कर्ज खात्यांमधून नागरी सहकारी बँकांना अधिक त्वरेने वसूली करणे आवश्यक आहे. ही बाब विचारात घेऊन बँकांनी शासनाने संदर्भ क्र. १ च्या आदेशान्वये महाराष्ट्रातील नागरी सहकारी बँकांसाठी लागू केलेल्या सामोपचार परतफेड योजनेतून फारशी वसूली होत नसल्याचे निर्दर्शनास आलेले आहे. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी त्यांच्या संदर्भ क्र. २ चे पत्रान्वये सदर योजनेची अंमलबजावणी करण्यामध्ये बँकांना येणाऱ्या अडचणी पहाता बँकांच्या एन.पी.ए. मधील रकमा प्रभावीपणे वसूली साठी अधिक उपयुक्त अशी एकरकमी कर्ज परतफेड योजना लागू करण्यात यावी अशी शिफारस केली आहे. अशीच शिफारस नागरी सहकारी बँकांच्या समस्या सोडविण्यासाठी निर्माण झालेल्या TAFCUB ने देखील केली आहे.

नागरी सहकारी बँकांच्या अनुत्पादक कर्जामधील प्रभावी वसूलीसाठी सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी शिफारस केलेल्या एकरकमी कर्ज परतफेड योजनेस मंजूरी द्यावी असा शासनाने निर्णय घेतलेला असून शासन खालीलप्रमाणे आदेश देत आहे -

शासन निर्णय :-

या शासन निर्णयासोबत परिशिष्ट 'अ' मधील एकरकमी कर्ज परतफेड योजना राबविण्यास शासन मंजूरी देत आहे. ही योजना राबविण्यात यावी म्हणून महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० च्या कलम १५७ नुसार प्राप्त झालेल्या अधिकारांचा वापर करून शासन महाराष्ट्रातील नागरी

सहकारी बँकांना भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या मार्गदर्शक सूचनांच्या अधिन राहून ही योजना अंमलात आणण्यापूरती महाराष्ट्र सहकारी संस्था नियम, १९६९ च्या नियम ४९ मधील तरतुदीमधून सूट देत आहे. तसेच या योजनेला स्थायी आदेशाचे (Standing Orders) स्वरूप देण्यात येत असून योजनेच्या तपाशिलाबाबत सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हे सक्षम अधिकारी असतील.

सदर शासन निर्णय अंमलात आल्यानंतर दिनांक २६/६/२००७ चा समक्रमांकाचा शासन निर्णय रद्द समजप्प्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २००८०३१०१५३१४७००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(बी.एस. यमपल्ले)

विशेष कार्य अधिकारी, महाराष्ट्र शासन,
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग.

प्रति,

१. मुख्य महाव्यवस्थापक (नागरी बँका), भारतीय रिझर्व्ह बँक, सेंट्रल ऑफिस,
१ ला मजला, गारमेंट हाऊस, वरळी, मुंबई- ४०० ०९८,
२. उप मुख्य सरव्यवस्थापक, भारतीय रिझर्व्ह बँक, सेंट्रल ऑफिस, १ ला मजला,
गारमेंट हाऊस, वरळी, मुंबई- ४०० ०९८
३. सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे
४. सर्व विभागीय सहनिबंधक, सहकारी संस्था
५. सर्व जिल्हा उपनिबंधक, सहकारी संस्था
६. मुख्य कार्यकारी अधिकारी व सचिव, दि महाराष्ट्र अर्बन को-ऑप बँक्स फेडरेशन लि.,
भारतीय क्रिडा मंदीर, ४ था मजला, पी.बी.नं.७१२०, वडाळा, मुंबई - ४०० ०३१.
७. अध्यक्ष, महाराष्ट्र स्टेट को.ऑप. बँक असोसिएशन लि., मुंबई
८. निवड नस्ती.

प्रत माहितीस्तव -

- १ मा. मंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
- २ मा. राज्यमंत्री (सहकार) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
- ३ मा. प्रधान सचिव (सहकार) यांचे स्वीय सहायक, सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,
मंत्रालय, मुंबई-३२

परिशिष्ट -अ

एक रकमी कर्ज परतफेड योजना २००८

नागरी सहकारी बँकांसाठीच्या एक रकमी कर्ज परतफेड योजनेच्या मार्गदर्शक सूचना -

१. पात्रता -

अ. या मार्गदर्शक सूचना दिनांक ३१.३.२००५ अखेर जी कर्जखाती अनुत्पादक कर्जाच्या संशयीत (Doubtful) किंवा बुडीत (Loss) वर्गवारीत समाविष्ट केलेली असतील अशा सर्व कर्जाना ही योजना लागू राहील.

ब. ही योजना दि. ३१/३/२००५ रोजी Substandard वर्गवारीत समाविष्ट झालेल्या व नंतर संशयीत व बुडीत वर्गवारीत गेलेल्या कर्जखात्यांना देखील लागू राहील.

क. ही योजना खालील कर्जाना लागू राहणार नाही.

i) फसवणूक, गैरव्यवहार करून घेतलेली कर्जे व रकमा तसेच जाणीवपूर्वक थगविलेली कर्जे

ii) संचालक व त्यांच्या नातेवाईकांनी घेतलेल्या किंवा जामीन दिलेली किंवा संचालकांशी संबंधित फर्मस/कंपन्या/संस्थांची कर्जे (रिझर्व्ह बँकेच्या पूर्व मान्यतेने सदर योजनेचा लाभ देण्यात येईल)

ड) आर.बी.आय.ने दिलेल्या निकषांच्या मर्यादेत दिलेली कर्जे या योजनेसाठी पात्र राहतील.

२. तडजोडीचे सूत्र - कमीत कमी वसुल करावयाची रक्कम

अ. दिनांक ३१.३.२००५ अखेर संशयीत अथवा बुडीत वर्गवारीत असलेली एन.पी.ए. कर्जखाती

ज्या तारखेस कर्जखाते संशयीत कर्जाच्या वर्गवारीत वर्गीकृत केले असेल त्या तारखेची व्याजासह १००% येणे बाकी

ब. दिनांक ३१.३.२००५ अखेर सबर्टेडर्ड असलेली व नंतर संशयीत अथवा बुडीत वर्गवारीत आलेली एन.पी.ए. कर्जखाती

कर्जखाते ज्या तारखेस संशयीत वर्गवारीत आले असेल त्या तारखेची व्याजासह १००% येणे बाकी

कर्ज संशयीत झाल्याचे तारखेनंतर बँकेस प्राप्त झालेल्या रकमेचा हिशोब कर्ज खात्याची तडजोड करताना विचारात घेण्यात येईल.

(उदा. एका कर्ज प्रकरणात दिनांक ३१.३.२००४ (संशयीत झाल्याची तारीख) रोजी मुददल रु. १००/- व व्याज रु. ४०/- येणे आहे. या कर्जखात्यात दिनांक ३१.३.२००४ नंतर रु. २०/- इतका भरणा झाला आहे. मात्र ही रक्कम त्यानंतरच्या काळात आकारलेल्या व्याजामध्ये वर्ग झाली असल्याने रु. १२०/- वसूल करावयाचे आहेत.)

मात्र कोणत्याही परिस्थितीत वसूल करावयाची किमान रक्कम ही अंतीम भरणा करण्याचे तारखेस खात्यात येणे मुद्दल असलेल्या रकमेपेक्षा कमी नसेल.

(उदा. एका कर्ज प्रकरणात दिनांक ३१.३.२००४ (संशयीत झाल्याची तारीख) रोजी मुददल रु. १००/- व व्याज रु. ४०/- येणे आहे. या कर्जखात्यात दिनांक ३१.३.२००४ नंतर रु. ६०/- इतका भरणा झाला आहे. मात्र ही रक्कम त्यानंतरच्या काळात आकारलेल्या व्याजामध्ये वर्ग झाली असल्याने मुद्दल रु. १००/- येणे दिसत आहे. अशा ठिकाणी किमान रु. १००/- वसूल करावयाचे आहेत.)

वर नमूद केलेली रक्कम ही बँकांनी कमीत कमी वसूल करावयाची रक्कम असून बँकेच्या आर्थिक स्थितीप्रमाणे त्यांना त्यावर व्याज अपेक्षित असल्यास संशयीत झालेल्या दिनांकानंतर देखील व्याज आकारण्याचे स्वातंत्र बँकेस राहील. मात्र बँकांना यामध्ये त्यांचे सभासदांमध्ये भेदभाव करता येणार नाही.

३. बँकांनी पाळावयाची बंधने -

सदर योजना स्विकारणे बँकांवर बंधनकारक नाही. मात्र सदर योजना स्विकारल्यानंतर ती सर्व कर्जदारांमध्ये कोण्ठाही भेदभाव न करता समान पद्धतीने लागू करण्याचे बंधनकारक राहील.

सदरची योजना बँकांना त्यांच्या अनुत्पादक कर्जातून त्वरेने वसूल करण्याच्या उद्देशाने निर्गमित करण्यात येत असून कोणत्याही कर्जदारास याबाबत हक्क सांगता येणार नाही.

एन.पी.ए. ची तारीख व वर्गवारी बँकेच्या दप्तराप्रमाणे व लेखापरीक्षकांनी प्रमाणिक केल्याप्रमाणे निश्चित करण्यात येईल. कर्ज रकमेतील अथवा कर्ज मंजूरी तसेच तत्सम

बाबींमधील वाद महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम, १९६० चे कलम ९१ अंतर्गत सोडविण्याची तरतुद आहे. त्याप्रमाणे काही वाद निर्माण झाल्यास त्याबाबत संबंधित तरतुदीप्रमाणे कार्यवाही अपेक्षित आहे.

सदर कर्ज परतफेड योजनेअंतर्गत कर्ज खाते बंद करताना संबंधीत कर्जदारास नव्याने कर्ज / सवलत देता येणार नाही. तसेच सदर कर्जदारास पुढील ५ वर्षापर्यंत बँकेकडून कोणत्याही प्रकारची कर्ज/सवलत घेता येणार नाही तसेच तो बँकेतील कोणत्याही कर्जास/सवलतीस ५ वर्षे जामीन राहू शकणार नाही.

४. परतफेड करण्यासाठी कालावधी -

एकरकमी कर्ज परतफेड योजना कर्जदारास मंजूर केल्यानंतर कर्जदाराने किमान २५% रक्कम मंजूरीच्या दिनांकापासून एक महिन्याचे आत व उर्वरित रक्कम जास्तीत जास्त ११ मासिक हप्त्यात भरणे आवश्यक आहे.

कर्जदाराने सुरुवातीस भरावयाची रक्कम २५% हून कमी करणेबाबत संचालक मंडळास त्यांचे स्तरावर निर्णय घेण्यात येईल. मात्र कोणत्याही परिस्थितीत संपूर्ण रकमेचा भरणा ११ महिन्यात पूर्ण होणे आवश्यक आहे.

कर्जदाराने परतफेड योजनेसाठी करावयाच्या अर्जाबरोबर किमान ५% रक्कम भरणे आवश्यक आहे. मात्र बँकेच्या संचालक मंडळास यामध्ये सूट देण्याबाबत स्वातंत्र्य असेल.

कर्ज परतफेड योजना मंजूरीच्या दिनांकापासून कर्ज पूर्ण परतफेड होण्याच्या दिनांकापर्यंत बँकेने किमान १०% दराने व्याज आकारणी करावी.

५. योजनेची मुदत :-

या योजनेची मुदत दिनांक ३० जुन, २००८ पर्यंत राहील. दिनांक ३१ मे, २००८ पर्यंत प्राप्त अर्जावर दिनांक ३० जून, २००८ पर्यंत कार्यवाही करणे आवश्यक आहे.

*****